

Όνομα Μαθητή	
Τμήμα	
Ημερομηνία	

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ «ΝΕΑ ΠΑΙΔΕΙΑ»

Τομέας Νέων Ελληνικών

ΘΕΜΑ	ΒΑΘΜΟΣ
A	
B1	
B2	
Γ1	
Γ2	
Δ	
ΣΥΝΟΛΟ	

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

1ο Διαγώνισμα

ΥΛΙΚΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (Α)

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

Στο εξώφυλλο να γράψετε τα ατομικά σας στοιχεία (όνομα, τμήμα) και την ημερομηνία εξέτασης.

Να μην αντιγράψετε τα θέματα στα φύλλα των απαντήσεων.

Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δε θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση. Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.

Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.

Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.

Χρόνος εξέτασης: 3 ώρες

Διδάσκων

Γιάννης Ι. Πασσάς, MEd

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ένας αληθινός φίλος, που **πρόωρα** χάθηκε, μου έλεγε κάποτε, σε πολύ κρίσιμες ώρες: «Λύσε μου το πρόβλημα της ελευθεροτυπίας και σου λύνω αμέσως το πρόβλημα της δημοκρατίας». Άλτο έμεινε ως σήμερα το πρόβλημα της ελευθεροτυπίας και γι' αυτό άλτο μένει και το πρόβλημα της δημοκρατίας.

Πότε ο άνθρωπος μπορεί να εκφράζει ελεύθερα τους στοχασμούς του; Δεν αρκεί να μην υπάρχει μια αντίθετη ρητή απαγόρευση. Δεν αρκεί να μην επιτρέπεται και έμμεσα ακόμα να εμποδίζεται στην έκφραση των στοχασμών του (π.χ. με ποικίλες υλικές ή κοινωνικές κυρώσεις). Δεν αρκεί να διώκεται η **δόλια** παρεμπόδιση της ελεύθερης έκφρασης. Πρέπει και θετικά να παρέχονται στον άνθρωπο όλα τα μέσα, για να εκφράζει ελεύθερα τους στοχασμούς του. Εκφράζω ελεύθερα τους στοχασμούς μου σημαίνει μπορώ ελεύθερα να μεταδώσω τους στοχασμούς μου σε άλλους. Πρέπει γι' αυτό να έχει ο καθένας στη διάθεση του τα *αναγκαία μέσα μεταδόσεως στοχασμών*. Και φυσικά για να υπάρξει σε μια πολιτεία, πραγματικά θεσπισμένη, αυτή η πρώτη αρχή της ελευθερίας, θα έπρεπε όλοι εξίσου να διαθέτουν όλα τα υπάρχοντα μέσα μετάδοσης στοχασμών.

Αυτό όμως είναι μια ιδανική ανέφικτη κατάσταση. Αρκούμεθα να έχει ο καθένας μια περιορισμένη δυνατότητα να εκφράζει τους στοχασμούς του, να έχει ο καθένας στη διάθεση του ένα μερίδιο περιορισμένο εκφραστικών μέσων. Το περιορισμένο όμως μερίδιο του καθενός πρέπει να είναι προσδιορισμένο με δικαιοσύνη· να έχει ο καθένας ό,τι πρέπει να έχει. Αλλά και η *δίκαιη αυτή κατανομή* είναι ανέφικτη, λόγω του πλήθους των ανθρώπων που θέλουν να εκφραστούν και της περιορισμένης δυναμικότητας των μέσων. Εξάλλου ούτε αριθμητικά ίση πρέπει να είναι για όλους, ανεξάρτητα από την παιδεία τους, ούτε πάλι η κατ' αξίαν ίση κατανομή είναι **πρακτικά** εφικτή. Αν μπορούσε να υπάρξει και να λειτουργήσει ο απαραίτητος για μια κατ' αξίας κατανομή ζυγός ακριβείας, θα έπαιρνε το ζύγισμα τόσο χρόνο, ώστε όλη η διαδικασία της κατανομής να καταντά μάταιη. Αλλά και η έλλειψη χρόνου καθιστά συχνά αδύνατη την έκφραση της σκέψης του καθενός με τα υπάρχοντα μέσα, όσο δίκαια και αν θέτονταν κατά κάποια σειρά στη διάθεση όλων. Αυτόματα λοιπόν η ελευθερία να εκφράζεις τους στοχασμούς σου έτσι, ώστε να μεταδίδεται αμέσως σε πλήθος ανθρώπων, είναι από τη φύση των πραγμάτων σε κάθε πολιτεία περιορισμένη.

Σε αυτές τις δυσκολίες από τη φύση των πραγμάτων προστίθενται οι δυσκολίες από τη διάρθρωση της κοινωνίας. Τα μέσα μετάδοσης βρίσκονται ή στα χέρια της πολιτικής εξουσίας ή

στα χέρια λίγων ιδιωτών. Στην πρώτη περίπτωση η πολιτική εξουσία επιβάλλει τη δική της γνώμη, αφήνοντας να εκφράζονται μόνο όσοι συμφωνούν μαζί της. Και έτσι δεν υπάρχει ελευθερία. Γνώμη έχουν κατ' ουσίαν μόνο οι *εξουσιαστές*. Στη δεύτερη περίπτωση οι λίγοι ιδιώτες ιδιοκτήτες των μέσων μετάδοσης ασκούν μια τυραννία παραπλήσια με αυτήν που ασκούν στην πρώτη περίπτωση οι εξουσιαστές. Με μια όμως διαφορά που **απαμβλύνει** την τυραννία των ιδιωτών των κατεχόντων τα μέσα μετάδοσης. Ενώ το κράτος έχει μία γνώμη, οι κάτοχοι ιδιώτες έχουν ενδεχομένως περισσότερες γνώμες, αντίθετες, **αποκλίνουσες** και προκαλείται έτσι ένας γόνιμος και λυτρωτικός διάλογος. Αλλά και αυτό το πλεονέκτημα δεν αίρει παρά μερικώς το κακό: πρώτα, διότι σε πολλά θέματα οι λίγοι αυτοί, έχοντας κοινά συμφέροντα, και δη το συμφέρον να διατηρηθεί το μονοπώλιο των μέσων μετάδοσης στα λίγα χέρια τους, δεν αφήνουν να διατυπωθούν αντίθετες γνώμες, και, δεύτερον, ο κάθε άνθρωπος δεν ευκαιρεί να παρακολουθεί αυτόν τον *λυτρωτικό διάλογο*. Αποκτά για τον κάθε απλό άνθρωπο ένα από τα όργανα, ένα από τα μέσα μετάδοσης, τέτοια επιρροή ώστε τα άλλα να τα αγνοεί. Και αυτή η αποκλειστική κατάκτηση του κάθε ακροατή αποτελεί φυσικά μια επιδίωξη του κάθε ιδιοκτήτη ενός μέσου μετάδοσης. Πάντως οι λίγοι εμπορευόμενοι τα μέσα μετάδοσης δεν έχουν τη δύναμη της μονολιθικότητας του κράτους και έτσι ένα μέρος ελευθερίας έκφρασης διασώζεται.

Και έτσι καταλήγουμε και εδώ, εκεί όπου καταλήγουν όλα τα προβλήματα καλής λειτουργίας μιας ελεύθερης πολιτείας: στην ανάγκη να ανυψωθεί η πνευματική στάθμη του αναγνωστικού κοινού. Όσπου στα βάθη του μέλλοντος αυτό να κατορθωθεί, ο τύπος θα είναι ελεύθερος όχι μόνο κατά το μέτρο που το θέλουν οι κρατούντες, αλλά και κατά το μέτρο που το θέλουν οι κρατούμενοι...

Τσάτσος, Κ. (1961). Προβλήματα ελευθεροτυπίας. *Ευθύνη*, τ.1.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ Α. (μονάδες 20)

Να αποδώσετε περιληπτικά το περιεχόμενο του κειμένου σε 100 έως 120 λέξεις.

ΘΕΜΑ Β1. (μονάδες 10)

Αφού διαβάσετε προσεκτικά το κείμενο, να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε το περιεχόμενο των προτάσεων που ακολουθούν, αποδίδοντάς τους τον χαρακτηρισμό «Σωστό» ή «Λάθος» αντίστοιχα.

[α] Η ελευθεροτυπία αποτελεί προϋπόθεση για τη δημοκρατική λειτουργία των θεσμών.

[β] Για την αδυναμία πλήρους διασφάλισης του δικαιώματος της ελευθεροτυπίας ευθύνονται και οι ίδιοι οι φορείς του.

[γ] Η ελευθεροτυπία δεν μπορεί να διασφαλιστεί ούτε όταν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ανήκουν σε ιδιώτες.

[δ] Όλοι οι πολίτες θα πρέπει να έχουν ίσες ευκαιρίες στην ελεύθερη έκφραση της γνώμης τους.

[ε] Ο δοκιμογράφος είναι αισιόδοξος για τη δυνατότητα ουσιαστικής διασφάλισης της ελευθερίας του τύπου.

ΘΕΜΑ Β2. (μονάδες 5)

Να καταγράψετε τη δομή και δύο τρόπους ανάπτυξης της δ' παραγράφου του κειμένου. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας, παραπέμποντας σε συγκεκριμένα χωρία της παραγράφου.

ΘΕΜΑ Γ1. (μονάδες 10)

[α] «ρητή», «μάταιη», «παραπλήσια», «γόνιμος», «μέτρο»: Για καθεμία από τις λέξεις αυτές του κειμένου να γράψετε μία συνώνυμη, λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία που έχει στο κείμενο.

[β] «πρόωρα», «δόλια», «πρακτικά», «απαμβλύνει», «αποκλίνουσες»: Για καθεμία από τις λέξεις αυτές του κειμένου να γράψετε μία αντίθετη.

ΘΕΜΑ Γ2. (μονάδες 5)

Να ερμηνεύσετε τη χρήση των σημείων στίξης στις φράσεις που ακολουθούν:

- «Ένας αληθινός φίλος, που πρόωρα χάθηκε, μου έλεγε κάποτε, σε πολύ κρίσιμες ώρες:» (διπλή τελεία).

- «Λύσε μου το πρόβλημα της ελευθεροτυπίας και σου λύνω αμέσως το πρόβλημα της δημοκρατίας» (εισαγωγικά).
- «Πότε ο άνθρωπος μπορεί να εκφράζει ελεύθερα τους στοχασμούς του;» (ερωτηματικό).
- «Το περιορισμένο όμως μερίδιο του καθενός πρέπει να είναι προσδιορισμένο με δικαιοσύνη· να έχει ο καθένας ό,τι πρέπει να έχει» (άνω τελεία).
- «αλλά και κατά το μέτρο που το θέλουν οι κρατούμενοι...» (αποσιωπητικά).

ΘΕΜΑ Γ. (μονάδες 50)

Με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Ελευθεροτυπίας (3η Μαΐου) δημοσιεύεις μία ανοιχτή επιστολή στην εφημερίδα του σχολείου σου (500 έως 600 λέξεις), που απευθύνεται στον πολιτικό κόσμο της χώρας και στην οποία αναλύεις τη σημασία της ελευθερίας της έκφρασης των στοχασμών και της ελευθεροτυπίας και προτείνεις τρόπους για την ουσιαστική της διασφάλιση.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!

νέα παιδεία

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ

www.neapaideia.gr